Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕ'РАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккехьарча Советеи Министрий Советеи орган

«СВЕТ»

Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

№ 77 (4518). ШИНАРДИ, 29 июнь 1971 шу. Мах 2 неп.

Газет арадувл 1923 шера денз

Контрольный экземпляр

Миштa кийчду доакъар

Малх хьежаш IуIре яр со Наьсарен районе «Октябрь 40 шу» совхозе конторе кхьаьчча хана. Ший кабинете вар совхозе директор Арапиев Аьдалтири. Доакъар кийчдара ГIулакхаьн совхозе мишта лел лаьттачуьра тIехьаьгIа боахам керттерча агрономашка Дзауров Баширпаца машена тIе а хайша арадалъар тхо буш. ДIайийначуьра кхаьшка дена балхашка тьажа.

Кулгалхоьш, аьнаьр дагадоьдар сона. Массеехьаза белгалдаьлар цар доГIаьна зенаш дан а, гIаьлта цо балхаш совцадаь хIитар а.

№ 1 йолча отделене хьекъача люперна кхеле тIа сайпар тхо. Кагаршка бокьонна уллар йолу. Машеин кассеете вар тIе тахьаьа. Масса ди дьаьнад ер хьекъа пьина, мичча ДIаккхьаьш я из—аьнна хьаьттар аз Дзауров Баширатн, доакъар кийчеен йолча бригада бригадирах, Тошаев Аьнаьтах.

Цхьа кIира хьаьжа кийр ю хьекъа улла. Сенажа-м хIинаьдийдина яцар из. АргIаш деш бар цох уьхьаза.

«Сенаж хIана ян ошIо» — аьннанчул тIехьаьгIа, аьнаьр дедар корточа агронома Дзауров Башира. Из ала гIийтар дар: шоашта из гIулакх уьх шера эгIара, дьаьхьа хьаьлен, цун технологи ца хоьлъ гIа. Витаминан хьоар ду агрегат а совхозе йоацаш яр, йоагIаргIолла ха а яцар хоьш. Масала, совхозе, ерриг сенаж йоллаш ца хIитаьлаш. ШоллагIа отделене арГIе уллача фермана хоьхе бар из кIоаг.

Сенаж чуйоллара «технологе» нийса дийнаьгIа — говрдашар, дIаьккъйла баьнаьбар иш. «Совхоза болхлоша дувцаьрах сенаж чуйоллаш хьоаьгIа ца еш. БурутехIара ах шера пхеа таьхна хьаьтта, 25-на ниве, ахочачаьлийн управлене бурудеттараша». Ер шу лоладелча дедз цар четах 13288 метр бурут. ХIинъа ер бутт чаьхбаллаьгIа пхеаз сонгIа 300 метр гIарта бурут тохарглаь цар.

А. БАКАЛИЕВ.

Хьинар совдувл

БIаргчача шера уларин кхаььгара Старогрозненски мехкашталоша дIайоллаь инициативе хьаьлдьаьчча Карабулаевн бурутехIара балхий управлене коллективе хьаьстта дика кхаььгаг. Цхьа бутт дIабаьхийташ. цо бурутехIара паччаьлхьаьгIа план хьаьлен хий латтача установкий механизаторашца: Рушкин Пепра, Алханов Майдт, Гехаев Рашида, Абдурзаманов Муталиба, Дадиев Ломийьлас, Алханов Хьамида. Цхьа бутт ваьнаьгIа хIара денна юкъера лаьрхIача, 120—130 процент хьачагIийр ю.

СУРТА ГIА: бутт хьекъача сезона хьаьнна, хий витаминаш, хий ДДН-15 маркех йолу установкаш.

С. ХАКИЕВА сурт.

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома шоллагIа пленум

ДОАКЪАРАШ КИЙЧДАР — КЕРТТЕРА ДЕКХАР

Хьалхарчу хоам баьвнаьгIа хиллера, 24 июне КПСС Нохч-ГIалгIай обкома шоллагIа пленум хилар. Цига дакъа лаьцарашца ца а дитта йийцар парте обкома, хьаьхарча, секретарь С. Апрятиева ю «КПСС XXIV съезда решенешка хьежжа доакъарий баьа чIогIаьрхьа хьаьббий болхам дIаьхо доГIаьгIаьбарех даьккъена Нохч-ГIалгIай областной партийни организацие декхарий хьаьхьхьаьра» доклад.

— КПСС XXIV съезде белгалдаьлар дакъаьра, — аьлар доклад-чико, — ерриг экономика аьнарх темпашц, советски ваьха вахара хьаьл тоаьара темпашц дуккхачча хьаьхьа. Цо ГIаьнаьгIа ю «КПСС XXIV съезда решенешка хьежжа доакъарий баьа чIогIаьрхьа хьаьббий болхам дIаьхо доГIаьгIаьбарех даьккъена Нохч-ГIалгIай областной партийни организацие декхарий хьаьхьхьаьра» доклад.

— КПСС XXIV съезде белгалдаьлар дакъаьра, — аьлар доклад-чико, — ерриг экономика аьнарх темпашц, советски ваьха вахара хьаьл тоаьара темпашц дуккхачча хьаьхьа. Цо ГIаьнаьгIа ю «КПСС XXIV съезда решенешка хьежжа доакъарий баьа чIогIаьрхьа хьаьббий болхам дIаьхо доГIаьгIаьбарех даьккъена Нохч-ГIалгIай областной партийни организацие декхарий хьаьхьхьаьра» доклад.

Цудухьа баьвнаьгIарийн сом чуоаьра дIаьхьаьгIа, — аьлар доклад-чико, — ерриг экономика аьнарх темпашц, советски ваьха вахара хьаьл тоаьара темпашц дуккхачча хьаьхьа. Цо ГIаьнаьгIа ю «КПСС XXIV съезда решенешка хьежжа доакъарий баьа чIогIаьрхьа хьаьббий болхам дIаьхо доГIаьгIаьбарех даьккъена Нохч-ГIалгIай областной партийни организацие декхарий хьаьхьхьаьра» доклад.

Цудухьа баьвнаьгIарийн сом чуоаьра дIаьхьаьгIа, — аьлар доклад-чико, — ерриг экономика аьнарх темпашц, советски ваьха вахара хьаьл тоаьара темпашц дуккхачча хьаьхьа. Цо ГIаьнаьгIа ю «КПСС XXIV съезда решенешка хьежжа доакъарий баьа чIогIаьрхьа хьаьббий болхам дIаьхо доГIаьгIаьбарех даьккъена Нохч-ГIалгIай областной партийни организацие декхарий хьаьхьхьаьра» доклад.

— КПСС XXIV съезде белгалдаьлар дакъаьра

ДОАКЪАРАШ КИЙЧДАР — КЕРТТЕРА ДЕХХАР

(Йистедовлар. Доаллур 1-ча оагІо тІа).

боахамна органашен болх дика вІашТІехьбаьккха лелабарах тІаьшъ хургда.

Дуккхъ хІаманц де дезаш я кургташкара партийни организацеш. КПСС горкомаш райкомаш, юхьанца партороганашеш дехкарийна я колхозашен совхозашен боллоштен юкъе беш болча организаторски массово-политическин балха боарам лакх а бен, цар пашмаш общественнийн хьаЙоцца санна, иштта колхозойн совхозий болхлойн шоай доаллахьа дслча доахнера а бихьна кхочам берболчча боараме Іедлча доакъараш дахаран кийчдаран оттаьрь планоший планеш тІехІоьлен заданеш кхочаьшъ ГІадерзаде.

Хьайбой боахам дІаІоо дегІаболабаран доаькъарий боаг тІоаргІ-ЙрЙ оттаеш йоІа мероприятеш кийчъерйолен зеньашка, бригаденка, фермашка, отделеншка. хІара уж кхочаьшъ есаш мел болучгра ДІаьнкачойарийнЙ гІулакх даиза дергдан. ІоархІаме да, уж кхочаьшъйра хІаьнца мІаьнца хьаЙоцца гуччаьрийн партийни собранешка, колхозий партКомийн правленейн шеррача заседанешка. хІаьлта иштта КПСС райкомий бюройн кхаьзарийнЙ депутатийн районин Советийн исполкомийн заседанешка дуьшар.

Балха хьаьдача участкашта хьаьлхара доаГІар партийнЙ ваьккхийна диззе хьаьдеха деза колхозийн совхозийн партийни organизацешка, КПСС горкомашен райкомашен.

Партийни влияни ГІоагІаргІа хилиттара хьаЙбай боахам а доакъараш ІалашдечА боарамашен зеньашкен а коммунисташа комсомольцаша аьлйта деза. ХІара ферме, доакъараш ІалашдечА бригаде партийнин партийно-комсомольсни группаш ІаьшагІйоккха сайдар вІалІоаьнна. Іоа беш болх organизаторийн массово-политическин болх тоабе деза. Шу ваьчдаллехьа фермашта, доакъараш ІалашдечА боагаданца лелдарийн кулгаш ГІоагІде деза, цига оплІ дикагІа йолаш боьл, керттерча даьзье хІара боахамна специалисташ боьл коммунисташ а болхйй таш.

Доакъарашн дукхагІа дехар, уж дикагІен даьрелен хІлиттар духьа лаьца яьлмитт дер ма ІаьнгІ хьаЙаьнна. Іоарха деза республикийн районийн газеташ, телевиденен радиовещанен комитето, дика мел болу ГІулакхаш хьагучаьдаьл, доакъараш дукхаьрен кийчдаре ГІулакх бехкторкаме та хетачА боахамий кулгалхошен специалисташтен ГІоагІа критика г саьг.

ДІІзхо ма дарра дуьш С. С. Апряткина аьлташ чуьнлетен кийчделгеран дика чаьккхьаьрца даььмеш ма партийн, советск, боахама органий, колхозийн совхозийн кулгалхой декхарашц.

Ший ч.ьмаьш чаьккдолаш доаладикс ьаьхьаьйаьдаьш, доакъараш бай баа ГІоагІъарга оттаьь мероприятеш Нохч-ГІаьлгІай общественнийн организацеш, республика юрта боахамна болхлошна тешшамех кхочаьшъйеш вІашТІехьдоаккхьаргдолгаьг, 1971 шера а ух питилетка дІахочча шерий а ГІоагІа паччаьхьлакенга ІаьнгІийн ГІаьнда-социалистическ дехкарашн толамех кхочаьш а тІехІхоьчаш а дергдолгаьг ше дог тиІша хилар.

* * *

ДІайоллелар пренеш. Къамьл де дош ййаар парте Гроозненсин райкома хьаьхарча секретара Ю. В. Сухорукова.

Гроозненскя районе вай республике хьаЙбай продукци лоаттаеча эгтара йоккхаГІьарех цаІ я. Фермий хьаьстаьрийнЙ декхар да балца хьаьчаьнца продукци ГІоагІа Іалашдар, цар дегІадоагІа хьашташ кхы а дикагІа кхочаьшъдар. Из паччаьхьлакен декхар кхочаьшъдаре боахамашка деш дагт иттобаьхна производствена специализаци кооперированийн яра, хьаЙбай боахам промышленин лерда ГІа баккхаргдолгаьг.

— Іа района специализированийн боахамашка, — хоам бир оратора, — йоаккх кхаьь даьхьаьн ший даьхьа шурен хьаьхий дукхе, 70 процент соогІа фуаш кОа ГІаьчча оаллхаарийн дулхх.

Хьаьлеш я хьаЙбаьш леладу комплексашн. Уклаза тайнаЙ дукхе промышленни дарра ГІа доаккхьаГІа пайдаергІа хиларгх, болх беш йолча корпусийка хІаиазе-хьа а хьаьлетарна эсарло лхеаза соогІа лаьхьаьнай. Белгалдаьлна дикхденнад хьаЙбаьшта дулх тІаькетнІга, хІаьта ДІаДоода доакъар хІаьца да ваьш кхоьалгІа даьха ІаьнгІагІа доаа. Из боахам доаладо продукцера ДІаДоодер лоХденнад.

Хьаьйаш леладерш ГІоагІа сетуьсаш да /Іемин Іаьнгіарг/ча колхозан Гроозненсин шуриЙ совхозен хьаЙбаьш леладу комплексашца чехкагІа хьаьлъя яхарга. ЦІьаьбаьлца обметташ ГІоагІа хьаьтІоо, уж эксплуатацие дІаьлара чаьнаш тІехьаЙоах.

Районан парторганизацие, боахамий кулгалхойн специалистийн керттера терхаш тІе латтараш доакъарий база ГІоагІъарга деза.

— Оаха керттера дерхІ, — аьлар нов. Сухорукова, — ялат дуьхкарца доаккхийца, доакъар кийчдаре керда технологи юкъе йоаьлеелга.

Боахамашка лаьклу ялатен доакъарийн хьуькъам. Кхаьшка болх берашца лаьхьо лаьтта леладарах кулгалгІа, цІенаьттагІа яхоачадиу агротехника дІаДеаладараш.

Доакъарийн культурийн структурагІа цІаьнна я хьаьжа а хьежа, районе чІоагІдер бобоин сместаш, горох духкагІа дІаьс. Боахамашка кхы а чІоагІаргІа уйла е баьнаб дІадувча фуи база хьаьрг ГІулакха.

Дехкар латт еррига фермашн шоратта доакъарца ІалашъьВ ца Іеш, хилаза эрйоаьнца ресерваца а ІалашъьВрах.

— Дуккхъа боахамашца дехкараш тІаийнаш цхьан шерин ах шерин кхочаьш хургдолгаьг доакъар Іалашдер, — хоам бир оратора. — Шеко ма из ДІаДоодадь дика ГІулакх юкъйнеча кольхашкен совхозашкен а хьаьлоарцкІаьрах.

Доакъарий база чІоагІъеш лоаттабеча кхоьсамех колхозаштен совхозаштен кІезнг- хьаЙоцца ешаш царна шоай низаца эна а лургйоьшаш — республиканскин организацешкара новькостал эш. Эгтара хьаДеа кхоьсадер дезаш сеІаьна зоне хий ДІаДаера, шурий боахамаш хица ІалашдаергІа деза.

Оратора белгалдаьккхар фермашта комплексин механизация дІаГІа сихагІа чаьккдаьхьа дезилга. Хьаьйаьй боахам техничеся кхы а Іалашбара инженерин службе чІоагІъе саг.

Къамьл де дош ду КПСС Нахсарен райкома хьаьхарча секретара С. Х. Гостимирова. — Тха районе совхозашка, — йоах цо, — болагаьлаьй кхочаьш питилетех хьаЙбай продукташ яхарен наччаьхьлкенга йоахарен кеда, кхы а лаьхьагІа йоа рубежашца. Хьаьхарйка лаьтта ГІоагІъеш толамца кхочаьшъдаре эшд керттера хьаьл да хІара боахамех чІоагІъа йоІа доакъарийн база хьаьр.

Баьхьа доагІаш — йоах оратора, — районе дукхха чІеарашка вІашТІа хьаЙбаьш доакъарийн диза Іалашдаьнашен во ГІулакх Іалашдаьнашца ца хилар. Доакъарийн культурийн ГІаьнда-социалистическ ГІулакхаш ГІоагІъеш ГІоагІъеш ГІоагІъе

Грозне партийни организацешка

Локомотивни дзпорча коммунисташа цыза санна дуннхазза а гІеттаздЬ Грознечра станце пертІа болх ца бар бахьн долаш локомотивашца доццача гІуланхга сов дуккха сайце латташ хиларах дола дош. Цу деша парте райкомех кьаьстта вІашагІьеллача комиссе бакьдарь локомотивни бригадаЬ членаша доаха бехнаш нийса хилар. Гучадьхад локомотивашца денни бийсаннен нинъ дуккарІа барин цар техничеки сухалан Іатиьшш дола яхьі тайпа кхоачамбоцараш а. Гучадьнна, дуккха поездаш шшай ламнахьа вІашагІа ца воккхарах юкъегІьгІосаш хилар. Балха ха еррига а хьавІашагІтехачул тІехьаГІа локомотивашца пайда эцаш йола ха, масала, хьалхарча воаргалне 43,5 процент мара хиннаш.

**Уж деношка КПСС Октябрьски райкома бюрос дийцар «Локомотивех пайда дикагІа эцара. Грозненски локомотивни дорцан поездашца тІарча бригадаЬ кьахьегашца салоІашца вІаштІехьбанхзара де дезарий хьанъхьхара» наьчча нуллалхй, партийни организацеш, цун еррига службаш а предприятеш а денхарийца ЬЬй Грозненски машиннаьхьа узла болх, цун бохлхойн гІуланхерча наьхеи быт а хьахьегам а тобара эцаш йола технически, организационни, социальни мероприятеш кийчьеи чанхьхзеи.

Ший соцам тІа бюрос белгалдаьхад сийлахьча пятилетне наьчьа отделенеча е ларХ1ача электрификацйна кийчо ярца дувзаденна дола дуннха гІуланхзан а.

* * *

1970—1971 дешара шера дуннха а дуннхаГІа тоаенний педагогически института студентийн успеваемости дисциплинеи. Уйла дуннхаГІа тІайохийт предметаЬ Іилман квалификации цар Іилма-тохама говзали пенЬнра. Цу доллачу хІамаша хьахьонх, вуза партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша цун коллективе беш бола коммунистически кьстам балара белх тоабЬ хилар.

Цьхьабенца, цІенхаштта кхоачамбоцаарах долаш а моттигаш я институте, хІаьта из института кулгалхошТа партийнан (секретарь нов. Гайгова) хьанхадаьЬхха партийна отчетага найдигІача КПСС Ленински райкома бюрос Белгглана эьлча, бюрос баьЬ социм тІа белгалдоаних, партийнаш хІанз а комсомольски организацеша кхоачамбаьвашш нуГІ ца хилар. Наьха санна тоабе безаш ба общежитешца студентаШца юкъе бешш ца кхетама болх.

* * *

Хе яхача хана болх во бу Старопромысловски буьзаму участке. «Старогрозненски УБР» а ЬЬ объединатта. Буьзаму техниченна уьт тІехьаГІ ца хана нарагІаьнарашш тепнал а цеш. Іаахо дуннхаГІа телефонаш а ГІетташ баш цун кулгалхой. Из дош ньоаздаеш хиннача КПСС Старопромысловски райкома бюрос ишшта белгалдаьЬхарчаьнна партийни организацеш (секретарь нов. Белобродская) планеш заданеш социалистически денхарашш кхоачашшар дуьхьа коллектив оарцаГІьннхара кхоачамбоцаш болх беш ца хилар.

Буьзама участке болх во беш хиларе бехне барашта партийни наьььарІа продуктсиреи ЬЬй. Участка болх тоабара де доаГІар деш да.

* * *

Итогаш ЬЬй Ленински района пропагандисташ агитаторашш баьЬча балха. Парте райкома бюрос ньча решенеГІа царех дикагІа барашш района сийлен Іоска тІа баьхаб. Уж ба ГРМЗ-ен кооперативни техникумеи семинарсни группийн пропагандисташ ни. Пардсаднови Бесчиковн, «Красный молот» завода агитатор нов. Козловская, «Знание» ньча общества доктор нов. Коптев кхы бараш.

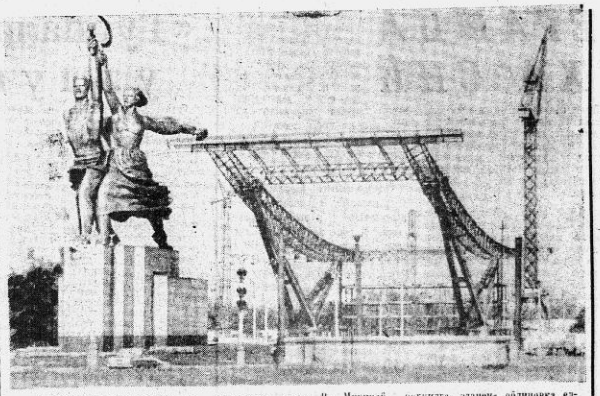

МОСКВА. Советски столица дегІойоалаяра генеральни плана тІа эттадьлА города кьадбеседьлгІ ца дьЬхьа тІа — ВДНХ-ана юхе кердача гІиперий бІарчча комплекс хьалъелга. Кердача гІиперех цхьанне ІоннашшІ хІанле а хьалъаттад — из я «Космос» яха керда навийлон.

43 метр дахха Іалаьмате бокхха гІиперх хьалъеттаб «Болхлон колхозонн» яхача В. Мухинай йоьшаш йолча скульптурина лаг. Кердача навийлонс діаЬоаца моттиг 15—20 эзар квадратни метр хургьа. Цуттача хургьа 800 моттиг йола кинозал а.

Каркасан хьалъеттахра балхан кІанз диЬ бьвинаб «Стальмонтаж» яхча треста монтажникаш. Хіана хьалхарча аргІанна латт хьалъетта конструкцеш ВІашагІ-ноьхьІага, эдаенна облицовка елга. Цу гІулакха йоккхийча алюминиеви виттаджех кизта панелех пайда эцарйча гІиннІоньгІераша.

ГІадна ара ВДНХ-ана юхечра болата гиганто эттара хьалъаран поСтителаш чуэцарйола ха.

Сурта тІа: «Космос» яха керда навийлон.

В. Созинова сурт.

ТАСС фотохроника.

Городе баха нах— йол хьокхача

ФРУНЗЕ, 26 июнь. (ТАСС КОРР.). Сатоссан хьалгІайттаб тахан Киргизе городашкен болх-ца поселкашкен баха нах, лоТІаулаца лоаний боьхьамаш ца дьЬхьа тІа — ВДНХ-ана юхе кердача гІиперий бІарчча комплекс хьалъелга. Кердача гІиперех цхьанне ІоннашшІ хІанле а хьалъаттад — из я «Космос» яха керда навийлон.

43 метр дахха Іалаьмате бокхха гІиперх хьалъеттаб «Болхлон колхозонн» яхача В. Мухинай йоьшаш йолча скульптурина лаг. Кердача навийлонс діаЬоаца моттиг 15—20 эзар квадратни метр хургьа. Цуттача хургьа 800 моттиг йола кинозал а.

Каркасан хьалъеттахра балхан кІанз диЬ бьвинаб «Стальмонтаж» яхча треста монтажникаш. Хіана хьалхарча аргІанна латт хьалъетта конструкцеш ВІашагІ-ноьхьІага, эдаенна облицовка елга. Цу гІулакха йоккхийча алюминиеви виттаджех кизта панелех пайда эцарйча гІиннІоньгІераша.

ГІадна ара ВДНХ-ана юхечра болата гиганто эттара хьалъаран поСтителаш чуэцарйола ха.

Сурта тІа: «Космос» яха керда навийлон.

В. Созинова сурт.

ТАСС фотохроника.

НОВКЪОСТАШТА ХЬОКХАМ ТЕЛАРАШ

Йийлагіча пятилетка хьалхарча шера план ханал ЬаЬта кхоачашара еррига торонан оарцагІьнхай Грозненски машиннаьхьа отделене деповски ремонта цеха коллективо. Шиа торонех ЬІаза пайда а эцаш денгара-денга соВлоах цо ший кьахьегама толамаш. Вагонашта ремонт яра ших бетта алин 25-ча июне толамаш хьоначІьнйт цо. Уж юкеДисчара деношка планал совгІа ремонт ерТья атташ долча вагонашта. Еррігача ремонт ньча вагонех 92 процента тІехьаЬа ремонт яь я тІаийлча социалистически дехкарех е езаш хинна ремонт 90 процент мара йоьшаеча. Кьахьегамга оасарле лаккъьра задаин дикка тІехьхочаш а еш, ремонт ярга ДІабода мах лохбарах-ух шера паччаьхьлкхеча кходьлаь эзараш сомаш. Ишшта дика кьахьегамга толамаш доахча хьинаре дакъа лаьЬад неха рационализаторша а. Ах шера тІаийлчьа социалистически дехкарех кийч а ца производствана юкъехьа езаш хиннар яьх рационализаторши предложени мара йоьшача тІаЬаьлеЬа производствана юкъехьа ешшІьхьар. 7 рационализаторши предложени я. Цар а производствана эзараш сомаш пайда баьЬ.

Уж кьахьегамга толамаш доахча цеха оначашта юкъе ньржача социалистически яхье хьалхара моттиг ньккхай мастер Резванов Владимир Даниловичех керте латташ цхьаьлаГІа сменаш сомаш болхлоша. Цехерча сменашта юкъе эгІара хьалха кхоачашьЬй шар ЬЬй бетта задаин. Иттех ди да пар тІаЬоаГІаЬа бетта чотах кьахьегга.

Цеха дикагІболча болхлой шІи йоаккхача хана кулгалхойн эгІара хьалхарчарца шІи боьхх слесарш кьахьегамгІ ца ЬІаЬ. Цо кхоачашдьча ударнИкх Дельмаев Валерий Вахидович. Цо кхоачашдьча балхашта юкъе цхьаккхя браш нийсаш. Укх тІехьаьрча цхьаьнера цехе яел дечА балхий гоазал толамца карвераьнЬй цо. Цудухьа цехерча моллагІча участке из болх беш вале а, цум вІаштІехьдоал сменин нормаш 120—125 процент кхоачашьЬ, Ший балха опыт дІа а ЬуЬ цо ший балхех кхетабаЬ слесарашш дукха ца цехе. Хіанз хьа балха тІа хьалха латтачарца юкъе ба, Царех доккхал ду цо.

Хьинаре кьахьегарал совгІа общественни балха тІа а дика дакъа лоаи нов. Делимаева. Из ВА Октябрьски района балхьа гуьна хьалкъ заседателн а ораннцаеча продукце дикагІа хьоЬ общественни инспектори. Уж дехкарашш Цеиен дизаш кхоачашду цо.

Дуккхача шерашка ашшта хьинаре кьахьегарг бахьан долаш цунна дуккха тайпайй ахчан приемиш. Сийлен грамоташ, кьахьегама книжка тІа дІа а ЬЬдеш ньха барклаш итташ да. Ишшта хьинаре кьахьегарна ший сий дахьхьхЬ сеСкара Клюйков Иван Васильевичах. Цеха болхлоша юкъе хьалхарчарца коммунистически кьахьегама ударник ЬЬа сийлен ший ньккхай цо. ПІаьхьажм боьхаш кхоачашду ресчиНа болхаш. Цхьаьнера ЬІаЬ ЬЬ ца ЬІаЬоаГІаЬа бетта чотах кьахьега.

Цеха дикагІболча болхлой шІи йоаккхача хана кулгалхойн эгІара хьалхарчарца шІи боьхх слесарш кьахьегамгІ ца ЬІаЬ. Цо кхоачашдьча ударник Дельмаев Валерий Вахидович.

РЕПОРТАЖ

ЖА ЛОРГАРАШ БОЛЧА

Іалаьмате хоза Іуйре яр тхо «Нингушский» совхоза жа лоргача дахача дийнаЬ. Совхоза керттера зоотехник Чергизов Беслан вар тхо ниГа дигар. Тоьла тайпа дахх дийзар тха жа лоргача мотТиге. Наькъа шинна а оагІорахьа кхачаш латташ гурахь дийна ялаташ даР.

Кердача пятилетка хьалхарча шера паччаьхьлкхеча ялат діадалара план 150 процент кхоачашше лаьрхІ1а совхоза кьаьхьгамгоша. ЦоаЬ дош кхоачашдергда ваІ» — аьина. Діачудаьх тхо йоккхача жела чу. Цахадаш жа лорраш уххаза. Хьадоаьхьгараза тІа дулл тха, цу тІехьаГІа классноВщика хьежа а хьеже пресса кІал дохийт ка.

ПІаьхача кхоаленна кІал шин мугІарагІа латт ютоаьш. Царна юкъе ихьаша устагІа чакхбаллаа моттиг йитаЬ. Укхаза ГІолла лаХ1ддаш жа хьатІаькхуьл уж лоргаш болчарна, сиха а дика а лел ца ГІулакх.

—ДуккхагІа йолча хана кхоаленна кІал лоаттаде дезаш хул тха жа, хІана дьлча каст-каста доГІа-на доГІаша хьозам бу. Ноаз жа лоргача пункта заведующе Арсаманов Уразбе.

Жа лоргача агрегаташца цахадаш болх бийта хьожаш ба, совхоза дикагІа вола комбайнер Гетагажев Хьажбикар, наладчикаш Додов Уматгири, Додов Имин, Кхоачаьвошарца а нийсу жа лоргача пункте. Цу хьакъеьха Арсамаков Уразбе дувш: «Жа лоргаа ха лоаьЬе йиш яр тхо, нагаьхьа санна боллой тоьаре. Цу гІулакхо чІогІа новкъарло ю тхона болх сиха бе».

ЛаьрхІ1ача 13 мара хиланзар жа лоргараш. Нарада тІа хьожача гучадьлаьр цхьаьолча дийнаьх пхиІІта совгІа болхло балха яра ца воаллаш хилар. Бакъда агрегата 20 электрически жа лорга машен мара яцар. Цудухьа массаза а 20 болхло хила веза укхаза жа лоргаш. Іхьаьта цхьаьолча нах балха ца ахарах юкъера лаьрхІ1ача 4 — 5 мацен балха юкъе йоВшаш латт хІара денца. Ишшта моттигаш нийслушьеьха низ кхо ца беш хьаьхьгаш шоаш тІаийца доккхийш толамца кхоачашду боахама жа лоргарагІа, — аьлар Арсамаков.

Болх ясало леле а жа кастта лерга дарГІа, 370—400 устагІа лорг уххаза ГІолла лаьрхІ1ача 4767 устагІа лерга баьхнаб хІаначе. 12625 килограмм тхах тюкаш яь яьинай. Дика а цІена а да тха.

Ліяка возржаьнй пункте социалистически яхь. Пхе дийнаьхь аІашшта балха норматш кхоачаш а еш хьалхара моттиг ньккхачоь ахчан прем ау. Яьхе хьалха латт уххазд Энгиноев Хьасан, «Социалистически яхье хьалха латтаРяха карара кара тела ЦІе вымпел я цунга болх болабоенача дийнаьх денз. Хіара денна 40—50 устагІа лерга ашшТІехьдоал цун. Шозза еннай Энгиноевна ятгара лаХ1ата йола ахчан премн.

Цул дукха тІехьа ца вусаш болх бу Богатырев Османа. 35—43 устагІа лорг цо хіара дийнаьх. Доккха жа Іуг лерга дальар тхо ЬІІга доаш делкьа ха хилалехьа. Керттера жа Іу Чанжиев Мутут вола Іуг дар из.

Ди делкьийта хьаьлаГІар жа лоргарийн оаха Іаллка ювцача хана. ЧІогІа ПІайха яр. Хіаьта а чуййина болх беш баР жа лоргараш. Агрегат латтаЬа хьовленна кІал ларга мара ца дезаш кийча дар шоллагІа дола жа Іуг.

Б. ШАКРИЕВ.

Ялат діаозаш латт

СИМФЕРОПОЛЬ, 26 июнь. (ТАСС. корр.). Хіара денна йоккхачІа моттиг чуЛоаш крымски аренашкара ялаташ чуэцараша. Ялаташ чуэца доллаьнна хІанз областера дерриГа боахамаш. Цхьаьн ханна хьайбашта доаХьараш а хийчдеш чуэцаш латт мукх.

Ленински райоНера «ЦхьоалаГІа ий» а ялата колхозе механизированни биъ звено вІашагІьелай. Царех, іхьаранца кхоккхаГІьнъ-биъ комбайн, ялата чан хьавзара мел эш автомашенаш тележкаш я. Опьто хьаьхьохачох, заеньевой метода совле сенах латт аьлча, из латт, ялаташ дикагІа чуэцара, хьаьлаГІа берриГача механизатораша цхьатарра жоп лоШ хиларах. Иштта стемагІа ГІулакх доацаш сеце латташ техника.

Механизированни хьаьшкарча станашкара ялат элеваторашка хьачуэца доЛаденнаЬ.

КПСС XXIV-ча съезда решенеш кхоачашъерья

КЪАХЬЕГАМА ОВСАРЛЕ ЛАККЪЯРА НАЬКЪАШ

Йийлагіча пятилетке социалистически индустре керттера доаЬкьошта геттара йоккхий заЛанеш оттаЬЬй. Діахо а дегІаЬоаГІаьрча кьахьегамга мехЬаьлаГІ химически промышленность а. Продукци арахецнаГІа лаккЬургда 1,7-заза, цунах пластически массаш синтетически кІувнаш — 2-заза, каучук — 1,7-заза, бытовой химе товаращ 1,9-заза дуХьаГІа.

Цунцу дуЬзаденна боккха лоархІ1ам болаш да пятилетке дехкарашш кхоачашдара эшача ресурсех дола дош. Керттердар да производства эффективность лаьхьаР. Проблема чуЛоаьлам латт кьахьегама, материальни, финансови заратрий хІара единнцана лаьрхІ1а производства боарамаш кьамаш доЛоаш чІогІа лаьхьарах. БуХ соцпаш пунах латт общественни кьахьегама овсарле лаьхьаР.

«Технически прогрессаьн производство дикагІа ВІаштІедьЬккхарахи биаза пайда эца беза хіара предприяте кьахьегама овсарле лаьхьарах продукцеГІа діадоаР доХарах», — ишшта эздаД КПСС Программа тІа.

Дика діайоаленай пятилетка. Тха комбинйта ерригача пехий кьаьлетамхоша геттара раьза хинчен ГІадбаХан ТІаййар хІанзарча этапе коммунизм хьаьлара хьаьда да доЛа дехкарашш оттаьлча партеХХIV съезда исторический решенеш. Продукцена реализаци яра пхе бетта план 102,6 процент кхоачашьЬЬй. Кьахьегама овсарле соаХх цу хана хиннарчІ 10,6 процент лаьхьаГІа я.

Комбината партийни собране дика доаЬхаш дийзар КПСС XXIV съезда решенеш Директоташ кхоачашъера де деза ГІулаЛхаш.

Уж кхоачашдара хьаьхьъьара 1971 шера доаЬа социалистически дехкарашш тІаийцар боаЛЛой соБранешка. 25 декабрь тІаьхоачаш производства боарам лаьхьарах план кхоачашье лерхІ, хІаьта кьахьегама овсарле 1970 шера хиначоа юхе — 6 процент, цунца Шекински экспериМент діахо юкьейоаЛаяра чотах 3 процент а Боллаш, лаьхьаргда.

Ховш, ма дий, съезда Директиваша мехЬаьлаГІ химически промышленносте йийлагіча пятилетке кьахьегама овсарле 50 процент лаьхьъьа задаин оттаньЬ. Централизованни капитальни вложеней чотах керда производственни мощносташ юкъейоаЛае лерхІ1аш.

ТІаийца доккхий социалистически дехкарашш, эгІара хьаьлха кьахьегама овсарле лаьхьъьара задаинеш а боЛаш, кхоачашдара я комбинат пятилетке дегІаЬоаЛяра а тха цьаьдола проектно-тохкамеи организационно - технически гІулаХхаш де деза. Фенол-ацетон доаккхилта эргаДьаьхьъьа тоаЛара план — проект оттаг еза, фенол доаккха мощность поозеН производственно доаккхар 10—15 процентн лаХх а еш. Уж шера цу производства мощность 10—12 процент лаьхьъьрча. Изопропилбензол мистьара цеха мощность лаьхьъьрча окисленен ректификацеН кхы я низ болашгІа болчу модернизированни агрегаташа монтаж ярех карерзаярех, нейтралиаце уьлйа реконструкция яра, кхы тІа а фен компрессор оттаяра чотах. Изопропилбензола гидроперекись кьоастатра агрегат эрганьхьъьа тоаяра, ректификационни оаркхилгаш эффективни даРаша хувцаш а хувцаш, колонни оборудованеца модернизаци яра, отсолаш чакхйоаХача уЛаборудоване тІехе шерзара наьмъаца лаьхьъьрча фенол доаккха мощносташ.

Аразеца продукци дикагІа хилийта дерхІаш фенол ионообменни кІіэна тІа цІенЬе, ацетона дикал лаьхьъьрйола колонна болх бе боЛаяййта, феноли изопропилбензоли дикал кьоастаргІоЛаш паччаьхьдхен аттестация яра тІулахаш де лерхІ.

Спирт доаккхача беш болла болх бе безаш болла оборудованйн кувцарен тоаяреН, технически схемаш процессаШн эрганьхьъьа тоаяра, хІаьта ишшта діахо а технико-экономически ньхьаЛаш тоаЛара доставе; пиролиза цехе фена шеЛлуш болА керда прогрессивни холодильникаш оттаяРьЬ. Этилен доаккхара (спирта полиТ этилен ньхьаЛаш эца полуфабрикаташ) мощносташ лаХх а ергьа, газовн бедал йовш хилар лоХ а дергда йолаш болча схемашца ректификацйн яра пиролизаца керттера углеводородий доаЛ лаьхьа доаЛ фракцеш кьоастаЬр керда схема карерзаярга, этан-этиленовн фракцеш хьаьлА а боккхаГІа низ болчарца хувцарен наькъаша.

Полиэтилен доаккхача опытнотохкама болхаш де лерхІ болаш болчуа 2,5-заза 3-заза низ болча единични мощностаца технически линена проектировани яра регламент а луш. Уж шера проекташ тІех 50—70 процент дукхагІа боаккхарьЬ полиэтилен. Из дергда а дергда этилена полимеризацеца агрегаташ эрганьхьъьа тоаяра, полимер ЬІІа керда технологни карерзаярга, керДача образецаш болА сушильни агрегат хьаяра, керДача центрофугаштен сепараторашТен монтаж яра а карерзаярга а чотах.

Синтетически дубитель ечА из чуйолла даХчан хІамашн реактиН ин ацетони боаЦаш из хьадара балхаш дергда.

Комбината ерригача цехашка технологически процессашта діахо а автоматизаци еш балхаш ду. № 17 болча цехе автоматизаце схемашта оВлангара реконструкци яриН, управлене № 16 болча цехе керда пульт ийзиЛ болх бе боЛаяйЛитарен этиленА полимеризаци яра процесса автоматизаци яра схема йиЛЛа дистеЬхьхара балхаш тІаЛоаЛдаЬЬ.

Ремонтни производство эрганьхьъьа тоаг, оборудоване тешшаме болх белгІа дикка лаХхаце, ремонт ца еш болх бен боаЛяйЛ ца ЬІаЬхе лерхІ. Уж балхаш кхоачашдара чІогІа пайдане йола материалаш, керда механизированни инструмент, гидроочистка мАЦеНаш юкьейоаЛяйрЬ, еррига ремонташ вІашагІтохарЬя, механизированни ремонтни площадка хьаерЬя.

Кьаьстта теркам тІаЬохийтарга полиэтилен доккхача цехашка кьахьегама овсарле лаьхьъьра. Кьахьегама овсарле лаьхьъьа боккхаГІа низ лоархІ1а болаш да кьахьегам ца дийтара, балха ха ньначуа тІехьаГІа деш дола балхаш кІеЬнгІара, аттаГІа долча балхаш тІа бахьна яхьхх дикагІа найдА цаЬра тІадергдаЬ ГІулаХхаш ду. Уж ГІулаХхаш чакхдаХарах хьинпачуа мах. Бергба балха аЛаЦин кьахьегамга кхоЬарга хьежаЬ. ДикагІа результаташ яьхача цеха коллективна 300 сомагА кхоачаш премн яра оттадаьЬ. Цул совгІа индивидуальни поощреН яра 25 сомагА, а 100 сомагА кхоачашца премеш тергьа, дика болх бахьна наха.

Кьахьегама овсарле лаьхьъьра цу ерригача резервий хаддаЬна йоаккха терко ю комбинате.

Комбината болхлоша, инженерно - технически болашш дика кьегаш йийлагіча пятилетка заданеш кхоачашьЬр хІара совгІа сагО тІаГІеРгта кьахьегарах тІаЬна болта. Цудухьа химиканн новой берриГа низ а хьинар а-тІадохийт діахо а кьахьегама овсарле лаьхьъьра, технический прогресс сиХьара, арахецна продукци лиценГІа чІоЛйтара, производства эффективность а культура а лаьхьъьра.

Кердача пятилетка заданеш толамца кхоачашьерхІ1ара доЛ тийна бе грозненски химкомбината **директора, экономически деПаШ-та вола заместитель.**

ГАВРИЧЕСКИ КІА

ХЕРСОН, 26 июнь. (ТАСС). Ялаташ чуэца йоЛадуш я шаьрча дренИй Таврия. Мухха хьаЛЛара бІаьш гектарах хьехха касарІа Іоехьай Голопристанскин района боахамий механизатораша. Области ворх мийнте, Новотроицки района Фрунзе цІеарІа совхозе, ялат хьоккхаше а оардаш чуэца болабеннаЬ лаьтташ лелдерашш. Цаьхьа арадьнцай 16 комбайнеш агрегат. Керда хьадьлина ялат паччахьалхенга доХарах эгІара хьалхара квитанции хьаййар таврически кІІнн кхо тоПи ялаташ діачуийдеча Громовски пункта діачуеннча водителя ТетеРа Анатоле.

Сурта тІа: цІенош ду бІарчча комбинат.

К. ЛЮБШИСА сурт.

ТАСС фотохроника.

«СЕВЕРНОЕ СИЯНИЕ-2»

ТЮМЕНЬ, 26 июнь. (ТАСС корр.). Гюменски кемаш дерашкара «Северное сияние-2» хи тІара электростанции тІаийцай паччаьхьлкхен комиссе.

Цу тайпара агара хьалхара станции хьалъьЬй ши шу хьалхарІа. ХІаьта хІанз цо энерги тел Билибински атомни электростанции хьалъеш латтача моттиГа «Северное сияние 2» яла лаьрхІ1ача Печорски ГРЭС хьалъеВаШта.

ВІАШАГІ ЛАЬРХІ1АЧА БОЛЧА

Іалаьмате хоза Іуйре яр тхо «Нингушский» совхоза жа лоргача дахача дийнаЬ. Совхоза керттера зоотехник Чергизов Беслан вар тхо ниГа дигар. Тоьла тайпа дахх дийзар тха жа лоргача моттиге. Наькъа шинна а оагІорахьа кхачаш латташ гурахь дийна ялаташ даР.

Кердача пятилетка хьалхарча шера паччаьхьлкхеча ялат діадалара план 150 процент кхоачашше лаьрхІ1а совхоза кьаьхьгамгоша. ЦоаЬ дош кхоачашдергда ваІ» — аьина. Діачудаьх тхо йоккхача жела чу. Цахадаш жа лоргаш уххаза. Хьадоаьхьгараза тІа дулл тха, цу тІехьаГІа классноВщика хьежа а хьеже пресса кІал дохийт ка.

ПІаьхача кхоаленна кІал шин мугІарагІа латт ютоаьш. Царна юкъе ихьаша устагІа чакхбаллаа моттиг йитаЬ. Укхаза ГІолла лаХ1ддаш жа хьатІаькхуьл уж лоргаш болчарна, сиха а дика а лел ца ГІулакх.

—ДуккхагІа йолча хана кхоаленна кІал лоаттаде дезаш хул тха жа, хІана дьлча каст-каста доГІа-на доГІаша хьозам бу. Ноаз жа лоргача пункта заведующе Арсаманов Уразбе.

Жа лоргача агрегаташца цахадаш болх бийта хьожаш ба, совхоза дикагІа вола комбайнер Гетагажев Хьажбикар, наладчикаш Додов Уматгири, Додов Имин, Кхоачаьвошарца а нийсу жа лоргача пункте. Цу хьакъеьха Арсамаков Уразбе дувш: «Жа лоргаа ха лоаьЬе йиш яр тхо, нагаьхьа санна боллой тоьаре. Цу гІулакхо чІогІа новкъарло ю тхона болх сиха бе».

ЛаьрхІ1ача 13 мара хиланзар жа лоргараш. Нарада тІа хьожача гучадьлаьр цхьаьолча дийнаьх пхиІІта совгІа болхло балха яра ца воаллаш хилар. Бакъда агрегата 20 электрически жа лорга машен мара яцар. Цудухьа массаза а 20 болхло хила веза укхаза жа лоргаш. Іхьаьта цхьаьолча нах балха ца ахарах юкъера лаьрхІ1ача 4 — 5 мацен балха юкъе йоВшаш латт хІара денца. Ишшта моттигаш нийслушьеьха низ кхо ца беш хьаьхьгаш шоаш тІаийца доккхийш толамца кхоачашду боахама жа лоргарагІа, — аьлар Арсамаков.

Болх ясало леле а жа кастта лерга дарГІа, 370—400 устагІа лорг уххаза ГІолла лаьрхІ1ача 4767 устагІа лерга баьхнаб хІаначе. 12625 килограмм тхах тюкаш яь яьинай. Дика а цІена а да тха.

Ліяка возржаьнй пункте социалистически яхь. Пхе дийнаьхь аІашшта балха норматш кхоачаш а еш хьалхара моттиг ньккхачоь ахчан прем ау. Яьхе хьалха латт уххазд Энгиноев Хьасан, «Социалистически яхье хьалха латтаРяха карара кара тела ЦІе вымпел я цунга болх болабеннаЬ дийнаьх денз. Хіара денна 40—50 устагІа лерга ашшТІехьдоал цун. Шозза еннай Энгиноевна ятгара лаХ1ата йола ахчан премн.

Цул дукха тІехьа ца вусаш болх бу Богатырев Османа. 35—43 устагІа лорг цо хіара дийнаьх. Доккха жа Іуг лерга дальар тхо ЬІІга доаш делкьа ха хилалехьа. Керттера жа Іу Чанжиев Мутут вола Іуг дар из.

Ди делкьийта хьаьлаГІар жа лоргарийн оаха Іаллка ювцача хана. ЧІогІа ПІайха яр. Хіаьта а чуййина болх беш баР жа лоргараш. Агрегат латтаЬа хьовленна кІал ларга мара ца дезаш кийча дар шоллагІа дола жа Іуг.

Б. ШАКРИЕВ.

«СЕРДАЛО»

3-ча оарло, 29 июнь, 1971 шер.

Ленинградски областерча Рахья яхача поселка районера дунхча хе йоацшаш кораньй Советскийа Союз Турпала воинхагIвочла лейтенанта Алексей Севастьянова самолет. Сийлахь-боккхача Даймехка тIема историена юкъъдахад ленинградски сигале пораньчуйн денаберга гIулаих. 1971 шера цхьан ноябрьсти бийсанна цхьй самолет тIатеха Севастьянова Ленинграда тIера чуййтай «Хейнкель-111» яха самолет.

Ленина город пораш дьча дуйнхача тIемашка дакъа лоацш хиннав летчик Севастьянов, тIауха моастагIчун авиаци юхайийтай цI. пораньчу гIирбаьнна боьв вахара нийъ. 1942 шера 23 апреле цун истребитель чуййтай. Йоагш йола из Іоежай цхьанахьа Рахьа яхача машиннаьхьа станце районерча торфа ушалийла.

Полка ветеранша массехк шера чIоагIга лийхай печа хана А. Севастьяновс тIахинна самолет. Йьга «МИГ-3» саперашта кораньй цхьан деланнка тIера. Шоаш ма ярра бIарчча йийсаг 1941 шера турпала еннз хинна Ленина орден, цун ший удостоверени. Йоазшо ду нийжжа, компас, сахьат, пистолет, ранетница. Пуланета аьшка чу хьаьлчухийтай йоахнаш патронаш хиннай: тIеххьарча минуте кхаччалца деа дьдьа летчийн.

Севастьянова наш тIе лоацца митинг хилар, цунца цхьана гIулакх деш хиннача Советски Союзе Турпала В. А. Мациевича ньмаьрь дир цига.

СУРТА ТIА: А. Севастьянова самолета юхера исперташ.

С. Смольне сурт.

ТАСС фотохроника.

КЪАХЬЕГАМЦА ДАЬККХА СИЙ

Кагирова Іайшат сома а ьйина, аралъча сатоссаш — латтар. Тхьажа Іадийна ка долча оагIорахьа йолаелар из. Хоош яр из, Іуйран дьа оасар, дежьайна е сайрийна дьчуг дуккха пайдаеттIа долга.

Іайшат кхай тIа кхаьчача дикка сийрдальниаяр. Лоамашта тIехьашкара сигалах хьаьлъаталуш сана, хетар гучаболаш латтача маьлха хьалхаро Маирап. Кхай тIа хьежача Іайшата дог Іоодьлькхар иза чубеина доагIача тхьамка эйIаргаша. Цхьабаьхьа гуш яр тхьамка муттIарашта юкъе лаьхьенна йоаргIаш. Чехка когаш тIера мьлчеи Іо а йьха оасар де йолаелар Іайшат.

Кердата пятилетка хьалхарча шера план пиййта центнер йолча хIара гектара тIера тхьаь пинъ центнер тхьамка чуда социалистически деахар тIайийназ Іайшата. ХIаьта деахар кхоачашнара иза а кхобаш.

Шийтта шу ьаьлча дена пIагIа ашар шен болх бе йолаелар Іайшат. Хьайбашка хьежар, хий дахьар, кхьаьвоаш дора. Поккха мел хуьла болх, тIаьхетар. Хьаьта тIехь-тIехьагIа болх ца хичу меташ а хилашар, саготторо. Цу тайнара кхаьъеттаца боккха бесам болаш кхуьш йоагIар лоаман йоI.

1944 шера Киргизе Джалал - Абадски областа Баравански района «Коминтерн» яхача колхозе йаьхьа яхар барайта шу дьаьна Іайшат. ЛарьххIа ьаьтта а хьоастадаь тхьамка кхеле оттаййо из.

Бера хана дена кхаьхьегамца боккха бесам болаш хиннача по-иха Іомаййо тхьамка кхеара говзаьл. Тхьамка кхеле йолаенна ча хьаьлдарча шера Іайшата чубеина хьувьхьам. тхьамка кхеле йоккха опыт йолча цхьабараша чуйIаьчул лаьхьагIа бар. Иштта, шерагара-шерагга балха опыт а Іоаеш кхаьхьегача цо тхьамка кхеара ше тIаийца социалистически деахарш кхоачаш да деш цхьаьгIа яха шу дIаьхьийтаьр. Цунна тешаа ду къаьхьегама лаьхха толаш дахарах Іайшата тийннача совгIаташа, грамотаьша, дипломаша.

1957 шера Киргизера Ноьлай-Юртовски района Зандьке йхача юрта пIаера Іайшатн цун дедаьлл. Ухьаьа Гагарина ЦеретIа колхозе балха ахар из. Хьаьчарча шерашка хьажIаш кхееш хилар Іайшат. Хьаьта балха масарел хьаьлха хила Іомача Іайшата, лаьхха хьувьхьам кхебара иза ца кхобеш, ца ца кхоьвсаш кхаьхьеттIа. Гектара тIера чуйIа хьувьхьам масайойча хана планал совгIа хуьлар.

Ноьжай - Юрта района лоамашца уьхача боьхамашка тхьамка йIадийна из культура лоаман хьалашка дика кхее йиш хиларах, цо пайда лургхиларах кIеанга тешар кхаш дедаьраш. Хьаьта ларьххIа ьаьттан участок хьа а йийца тхьамка кхеде йолаелар из культура хьалха дена кхееш йоькха опыт Іоаьь Іайшат. Йоагра оахьм а дьа йIадийра по тхьамка. Цхьабаьхьа Киргизе хинначарца нийсйича цхьатарра дацар тхьамка кхеара йолаелар лоаман хьалаш. Дуккха кхоачамбоацараш дар. Иштта тоьалар хий, из гаьнча моттигашкара цхьайолча хана кхаьра хьала дезаш хулар. Атта аьнар трактораца культивацн е а. Цу орритача халонашца лоаттабаьча кхоьвсаме Іайшатас котало, ньххар, ше хьайийача ах гектара тIара план пхи центнер йолча йийтта центнер тхьамка йоькъаьна лора чуера по цу шера. Хьаьта цу хьувьхьамо кхаьгIа хьаьжкар лоаман хьалашка тхьамка кхеле торо йолга а из культура мел пайдане я а.

Цу 1966 шера КПСС муIарашка хьанийар Кагирова Іайшат. Иштта ший хьоажаьш лаьхьгIа Іайшата. Ньжа яржа хиннача социалистически яхье дакъа а ьйца лаьхха кхаьхьегама толам баккхарах «За трудовую доблесть» яха Юбилейни медаль елар Іайшата.

Советски сагах йоахна еррита дика оамалаш я Іайшатаца. Царех керттера яр я, ший деазл кхаьхьегам бешш, Дахьенца боккха бесам болаш, тIулакх а, эздел а долаш цо кхебеш хилар. Дуккха ба Ноьжай-Юрта цо Іомабаь, хьехам бенна тхьамка кхедераш.

Цудухьа дика йоаз, чIоагIа сийлу цун Ноьжай-Юрта бахача наьх. Хьаьта дуккха ха йоацшаш Ноьжай-Юрта меттел еррита республике а дIаейзай Іайшата сий доза цIи.

Тхьамка лаьккхарен иа пачхьалхенга лоьжарен бархIагIча пятилетка план хаьвл дуккха хьалца кхоачашъярах, цуг хьалха цо лаьккха толамаш доахаш хьийтача кьин партеен правительстван лаьккха мах а баь дуккха ха йоацш Дьахен лаьхьагIа доза совгIат Леннина орден елар Кагирова Іайшата.

— Цу совгIато деззарийла ю со, — йоах Іайшата, — ткх ийсларг ча пятилетке кхы а лаьккагIа къаьхьегама толамаш доахаш хьийтача кьин партеен правительстван лаьккха мах а баь дуккха ха йоацш Дьахен лаьхьагIа доза совгIат Леннина орден елар Кагирова Іайшата.

— Цу совгIато деззарийла ю со, — йоах Іайшата, — ткх ийсларг ча пятилетке кхы а лаьккагIа къаьхьегама толамаш доахаш хьийтача кьин партеен правительстван лаьккха мах а баь дуккха ха йоацш Дьахен лаьхьагIа доза совгIат Леннина орден елар Кагирова Іайшата.

Цунах кхаьжаьчча ньмаьрь Іайшата. Ньмаьрь ньмаьрь ньмаьрь. Ньмаьрь ньмаьрь ньмаьрь.

М. ХАМАТХАНОВ.

«Турпалаш вайна уллув ба»

Грозненски № 1 йолча школа бархIагIча класса дешархочо Северюкова Наташас язъьъча «Вайна уллуо ба турпалаш» яхача сочинене тIера дешаина дIайолае безам ба са ер заметка.

«Турпалаш эттара хьалха — эхь, эздел доза нах ба. Царна тIаккха а дагахлаш дахар йоашта аттеи дикен хурдолаш баха. Из уйла йолаш хиннай-кх Куртенко Наташа а ший ненгаьк лорарга гергашца кийбеннача бандиташтца духьал оттача хана. ХIаьта цун 19 шу мара мича хиннад!... Сона хьалха йовзаш хиннай Наташа, бомбца хIанна-са эттара дикагIаьла новкъост хиннз нох Сай вахар цун, вахарца мийелеш, цун монастагIашца дира кхоьсам лоаттабеш хьайоагIаргьа со а... XIара денна газеташ тIара, радиос дуннаш хьаьхоь вайна советски наха льатта а космосе а лоахха толамаш. Ираз долаш лоархI аз со иштта наха юкъе яхоII...»

Цу сочинених «3» яьккхар Наташас, иштта дика дIаделнад цо кхы предметаш а.

Ца хоош ийийолий-те Наташас из тема Яц. Ше ядеча бесса цу турпалашца тара хила Гюр Наташа вахере. Бакьда, «турпал» а ала тIама дьдаш цо хIанз я. Дале з ше дешаш йолча класса вахаре-м эттара дикагIа дакъа-лоаиаш я.

Цун классера комсомольаш «Турпалех, царна карагIийй-ялеох, пар сийленза» яхача темах собрание о ньмаьрIача эттара чIогIагIа рьаьа хинна цу юкъе дакъа льиар Северюкова Наташас. Лурье Юреца, Аленкин Владиславца ьийзна. Дьахе бахьан моллагIа а хало лоарIойча сагал доаллача советски сага оамал — йоккха доклад кийчйир цо. ХIаьта цу тайтара саг хьлара хIаннзе а деиз дика дешаш,иййса дахаш бераш шоаш хила деза. Из яхнига да дешархо дика новкъост, доттагI, кхычар фу лаз хоош хила веаьлга.

Собрание чIоагIа, езаелар бераша Цо хотуш боккхийбар уж, пIенхаштIа деза, обществении гIулакхаш кхоачашде бьаьзо. Дика кийчо е ньмаьрIар пар выпускной экзаменашта. ДикагIа дешаш бараша новкъостал де ньмаьрIар эсалагIа дешаш бараша. Из де хала лапар, хIана ьаьчча классера духхарIбараш дика дешаш бар. Лурье Юрий дика математик яз, цудухьа физика, математика Іомача гIо деш эздар из. Кхаьа предметех новкъостал дер Бибиков Димас, Грищенко Валера, Осколкова Катяс, кхычар.

Цхьа шу мара дан цу школе Аушев Махмуд деша вела. Цьъ юкъ ньекъар цо кердача хьалаца, коллективаца дIаийна из воаьлаш. Дешара дуккха ньз бенна вахар из. Бакьда ухьала а ньхьаьхьлар доттагIаз, Еррига класса ера цунна оарцагIа. Чехка бераша дIаийра. новкъостий корабин. XIанз ший новкъостел дикагIа ца деш йогIа дешаш ваи Махмуд. Экзаменеч дуккхарIбараш «дика» эшаш дIаелар цо.

Экзамен дIаэшаш хиннача комиссе белтадьяьккхар иштта Алмазов Руслана язъьъ сочинене я. Боккха чулоацам болаш революционерех коммунистех доца бьаьхьарах дуккаш — тр «Коммунисташа-вийсле» яхача темах цо язъьъ сочинене.

Выпускной доахIаьаш я бархIагIча класс, Цхьабаьхьа дуккагIдолча бераша дIаэо а лепарера школе. ХIаьта Большакова Светлана, Кустов Николай, Соноьа Лариса санна бараша техникуме, училише деша баха лаьрхIад. Цхьабаьхьа шоаш мичхьа хуле а шоай новкъосташца доттагIаз доахде дерхIаш баи уж.

В. МИХАЙЛОВ.

САКЪЕРДАМЕ КОНЦЕРТ

Ший тайпара цIей хилар укх деноькъа Нохч - ГIалгIай «Терек» фирма аьлубе. Мебельщикаш гочаьнна хьоашдеIа бьаьккабар Московскъ областной драматически театра артисташ.

Театра творически кинъ бувшаш къамаьл дир артиста В. И. Пухова. Цуг тIехьагIа артистаца А. Н. Скальра, К. И. Маслова, М. Исаковске «Дьаьнах дола доиш», Р. Гаиматова «Безам» яха стихотворенеш йийшар. Гулбенкарийк хьажа йиш хилар Б. Рацера, В. Константинова «Іа йоагIача яхар» яхача комедия юкъъра цхьаьшайолча моттигашка.

С. ОЛИМПИЕВ.

ШКОЛА КИЙЧА Я

Тахан а тIехь дешархой чуяца кийча я Нажсарен районе Пхьалехьонгий-Юртаре ахьхьанцара школа. Кердача шера ремонта ахча хьожадь доаллаце заьхоо Колоев Аюп оарцагIьаьлар ремонт ира кхоачам бе. Дешара шу чаьхдаьлеьхьа мел ашаш йола хIама Іалаьшйир.

Иштта хIа аьина бераш канкулашка цIаьнцаьне кIиз теха, корантеи иаIарантеи бесараш ьаьхьа, толе еаьш кина пишкеш тоаьз хоза кийчьъь Іооттаййо цикола, хIара класс. Кердача шера школа кийчъеча дакъа лоацаш хилар хьехархой, дешархой, берий даьй-новной.

Йийзд дуккагIа дола книжкаш, гейтара поссбеш

—И. ХАМХОЕВ.

Пхьалехьонгий-Юртарта юхьхьанцарча школа директор.

КУРГАН. Тхьо шу хьалхарIа Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема нийалийй Кургански госпитаьрен кIеанга воозаш. 1945 хиннача кьонача хирург - ортопедо Гавриил Абрамович Илизарова духьхьашка юкъеболаьлий мальженаш хоттаьлийтарах йIаьхьаран цIьалагIаьлца аппарат.

ХIанз Р. Р. Вредена цIеранIа Ленинградски травматологеи, ортопедеи Іилма-тоХхама института Кургански филиала кортаьлаеш я медицински Іилмай доктор Г. А. Илизаров. Цун кулгалца болх беш ва 38 Іилмаи болхдо.

Ший болх чIоагIа духьа болламеьла а, дIаэо а операцеш еш ва Г. А. Илизаров, ший йIаьхий опыт кьонача лорашта дIа а телаш, дарба дара керда метод, аппаратура эргийоаьзаш тоа а ешш. Цу юкъа еррига а 2500 соагIе операци яьй по берзабуларгбоаьнан ба аьина хеташ хиннача унатошта.

Ший Іилманан администраци гIулакхаш хьанарча обществении балхаца дика ньаьна тарду Г. А. Илизарова, из хьаьхьамкой депутатий Курганский областной Совета депутат ва.

Сурта тIа: операци еш латтI. Илизарова (аьттеха) ассистрованн еш ба а лорашта — оргапезаш А. П. Барабаки, Г. М. Каравулова.

С. ЮДИНА сурт.

ТАСС фотохроника.

«АГИТАТОРА БЛОКНОТА» АРГIАНАРА НОМЕР

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропагандан агитацен отдела «Агитатора блокнота» аргIанара номер аралъийнай.

«Ленингача балхашта — уьвриг темпаш» яхаш я хьалхара статья, «Старогрозненфоть» НГДУ къхьегамхоша тIаьлаца дика гIулакхаш хьаллацара тIаьхьеташ я из.

Блокнота тIа я КПСС XXIV съезда материалеа ьаьца политинформацешн беседнаш ара идеологически боьхлошта методически хьехам лоьр йола материаллаш а. «ІоаьрхIаме даташ» яхача рубрикана кIаа советски кагирхой ленина хетаьь ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара П. Громова аьзьь «Боккхача ньхьаьна низ» яха статья я. Иштта йолаш я укхаза медицински боьхной Іи-аьларца республика унаьшIенон министра заместителе Б. Кинларова статья а.

Пийшаьта политинформацешта пайдаеле хургIийда КПСС Старопромысловски райкома политпросвещение кабинета заведующе Г. Гриннвас кийчъьь материал я номер тIа.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРЧА ДЕШАЕХ

Патриотий атакаш

ХАНОЙ, 26 июнь. (ТАСС). Ньуьлбехьен Вьетнам нуькъаьнихьра Халкьа герзашцарча Дийнахь бIухоша низ болаш хIамаш етт моастагIчоа. Вьетнамсни информационни агентстена, беча хоамагIа, пхе аьнайнаьхьа низ болаш атака ньй сайгонсни маринеткочин бIуьнда дуьхьала. Ньъа санна эе дьдь моастагIчун батальона, хьаньъ-ийхай тIема иэхачаьн чубола силаа. Іалаьмате дукха герзи герза ихьачамн. Ди хьаьхарIа. 22 июне, Кьаьвьет яхачх хи тIа пийнна юкъастагIчун патрульин нема хи бухе дахийтад патриоташн.

Ьух кIиргаIа Люксембурге чакхьаьлар Англи «Юкъарча рынка» юкъе яхара условей хьаьжхьа яьча переговоршI тIехьаьрга этап. ДоагIгаагIча капиталистически мехкашта юкъера экономически политически пашхьалеладаш хьа а хьокхаш ира хьовсаш лоаттаьлаьчул тIехьаьгIа йIаш тIехьаььийнад компромисси соглашени е. Цу тIа оттадаьх Англи кIеанг - кIеанга пуш ца хьаьхача бе-беча ханашка — Европейски экономически сообщества («Юкъарча рынкана»). кIорен болатен Европейски объединена ЕВРАТА юкъе йига. Англи сообщества юртбоахама рынкаш «тарз-лийтара» пхи шу ца отт таьо. Хьаьта промышленни рынкца тарзлийтара — диз шуи ах шуи, и. кх. дI.

Цу гIулакха Іалаьмате дукха хIамаш дIаиййнад английски правительства. Хьаьта цо из дьа-шоай кIамий сотрудничества а шоай мехка балхеча дуккхача наьха а хьаьтий чотах. Масала, Лондон ньхьера а раьза хиннай юкъарчу бюджета юкъе шийта аьннача тайнара аьчанца дакъа лаца. Пхе шера из тIа-тIа йоккхагIа хургьа 8,6 процентагара аьнна 19 процентага кхаччалца хIама хилан аьнна.

ЧIоагIа кьовсамаш лаьттар сотрудничества мехкашкара юртбоахама, продукцан Англе хьачучхьара дешай дьаьхьаьха. Дуненг тIа этгара лукгагIа продовольствин гарахьара тIаьхьухьаьн йолча Англеъ из проблема Іалаьмате лаьрхIаме я Юхера а Лондон раьза хилар лохача маьхех тIаьхуьъьа новозеландски шурий продукташ кIеанг - кIеанга соцаеш содае. Продовольствена уьттаеш дола английски маьхаш ерригача блока маьхий боарамца нийсдегга ньхьера а раьза хиннай юкъарчу бюджета юкъе шийта аьннача тайнара аьчанца дакъа лаца. Пхе шера из тIа-тIа йоккхагIа хургьа 8,6 процентагара аьнна 19 процентага кхаччалца хIама хилан аьнна.

ЧIоагIа кьовсамаш лаьттар сотрудничества мехкашкара юртбоахама, продукташ Англе хьачучхьара дешай дьаьхьаьха. Дуненг тIа этгара лукгагIа продовольствин гарахьара тIаьхьухьаьн йолча Англеъ из проблема Іалаьмате лаьрхIаме я Юхера а Лондон раьза хилар лохача маьхех тIаьхуьъьа новозеландски шурий продукташ кIеанг - кIеанга соцаеш содае. Продовольствена уьттаеш дола английски маьхаш ерригача блока маьхий боарамца нийсдегга

ПОРП ЦК Пленум

ВАРШАВА. 26 июнь. (ТАСС). Селтан ПОРП ЦК 10-ча пленуме чаьхьаьлар 1971—1975 шерашца Польша социально-экономически дегIайоалаера керттерча проблемай ьаьхьаьрга ПНР Министрий Совета Председателе П. Ярошевича ьаьча ПОРП ЦК Политбюро доклаьах болаьнна дискусси.

Дискусси чакхйоалаш къамаьл дир ПОРП ЦК Хьалхарча секретара Э. Герека. По аьлар, пленуме хинна дискусси IIаьхо а ергьа. Керттерлар — 1975 шерагга кхаччалца моьхк дегIайоалаьбара плана тIа IIаьхо болх беча юкъагIа хаьах пайда дика ньар.

Цуг тIехьагIа решени тIаийнар ПОРП ЦК-ца 1971—1975 шерашка Польша социально-экономически дегIайоалаьра керттерча декхарий хьаьхьаьха.

«Порядок лерераш» къиза хиларах гIайтта неграшца болд нах на тчеш массехк ди дьаьккхад американски городе Чаттануте (штат Теннеси).

Іаьлалаш бокъо йоацар лела дара дуьхьал бьаьнача неграшца болча кагирхой группа полице дIа-хоа йоаьаьрча тIеьлаьгIа города хлишшка доиеш доладелар «хьатара бос» болча нахан полицейскеетен юкъе. Іаьлалаш полицена новкъостада бахийтаб.

«нагахьа санна кхерам тIаотте», хоам боапаш демонстранташа толаш тоха муьхьабена бола 200 соагIа хьаьмаш гаьрдейийаш. Уж ахха гIулакхаш бахьан долаш ийнаа 22 шу дьаьна негрий IIаьмига саг Леон Андерсон, 19 сага човаш ийй, 300 гаррта са тавьлаьв.

Сурта тIа: негрий демонстрацена юкъе дакъа доаьрашта ни ааш ду.

ТАСС фотохроника.

ГУВЕРА ДIАДЕХ

ВАШИНГТОН, 26 июнь. (ТАСС). США наьха дешаш техкача Федеральни бюро шефо Эдгар Гувера конгрессерага дIадийзад ФБР бюджет алсамбоьккхийта.

Ахчаш хьежадеча сенатски подкомиссе хьайIаьгIарча заселане це хьаьжаьл деш, цуг чаьвашунзабоахар Гувера «коммунистий» а хIаьта иштта «ьардехьарлеи ьаттехьарчи экстремистий» а оагIонгахьара «кхерам тIаьлаттСША» кхаьмаи кхеравлениэ» яхаш.

Гувера конституци телхадарахи США-ра дуккхача наха тIакхаьщ хиларах американски кепайоазони мехкд политически деятелийн оагIонгахьара ФБР чIоагIа критика сшшеьхьа а, конгресса ийкалий палата шийга яхачунга ла а дийIга правительства дехар кхоачашдьаьл.

«Турпалаш вайна уллув ба»

Грозненски № 1 йолча школа бархIагIча класса дешархочо Северюкова Наташас язъьъча «Вайна уллуо ба турпалаш» яхача сочинене тIера дешаина дIаийолае безам ба са ер заметка.

«Турпалаш эттара хьалха — эхь, эздел доза нах ба. Царна тIаккха а дагахлаш дахар йоашта аттеи дикен хурдолаш баха. Из уйла йолаш хиннай-кх Куртенко Наташа а ший ненгаьк лорарга гергашца кийбеннача бандиташтца духьал оттача хана. ХIаьта цун 19 шу мара мича хиннад!... Сона хьалха йовзаш хиннай Наташа, бомбца хIанна-са эттара дикагIаьла новкъост хиннз нох Сай вахар цун, вахарца мийелеш, цун монастагIашца дира кхоьсам лоаттабеш хьайоагIаргьа со а... XIара денна газеташ тIара, радиос дуннаш хьаьхоь вайна советски наха льатта а космосе а лоахха толамаш. Ираз долаш лоархI аз со иштта наха юкъе яхоII...»

Цу сочинених «3» яьккхар Наташас, иштта дика дIаделнад цо кхы предметаш а.

Ца хоош ийийолий-те Наташас из тема Яц. Ше ядеча бесса цу турпалашца тара хила Гюр Наташа вахере. Бакьда, «турпал» а ала тIама дьдаш цо хIанз я. Дале з ше дешаш йолча класса вахаре-м эттара дикагIа дакъа-лоаиаш я.

Цун классера комсомольаш «Турпалех, царна карагIийй-ялеох, пар сийленза» яхача темах собрание о ньмаьрIача эттара чIогIагIа рьаьа хинна цу юкъе дакъа льиар Северюкова Наташас. Лурье Юреца, Аленкин Владиславца ьийзна. Дьахе бахьан моллагIа а хало лоарIойча сагал доаллача советски сага оамал — йоккха доклад кийчйир цо. ХIаьта цу тайтара саг хьлара хIаннзе а деиз дика дешаш,иййса дахаш бераш шоаш хила деза. Из яхнига да дешархо дика новкъост, доттагI, кхычар фу лаз хоош хила веаьлга.

Собрание чIоагIа, езаелар бераша Цо хотуш боккхийбар уж, пIенхаштIа деза, обществении гIулакхаш кхоачашде бьаьзо. Дика кийчо е ньмаьрIар пар выпускной экзаменашта. ДикагIа дешаш бараша новкъостал де ньмаьрIар эсалагIа дешаш бараша. Из де хала лапар, хIана ьаьчча классера духхарIбараш дика дешаш бар. Лурье Юрий дика математик яз, цудухьа физика, математика Іомача гIо деш эздар из. Кхаьа предметех новкъостал дер Бибиков Димас, Грищенко Валера, Осколкова Катяс, кхычар.

Цхьа шу мара дан цу школе Аушев Махмуд деша вела. Цьъ юкъ ньекъар цо кердача хьалаца, коллективаца дIаийна из воаьлаш. Дешара дуккха ньз бенна вахар из. Бакьда ухьала а ньхьаьхьлар доттагIаз, Еррига класса ера цунна оарцагIа. Чехка бераша дIаийра. новкъостий корабин. XIанз ший новкъостел дикагIа ца деш йогIа дешаш ваи Махмуд. Экзаменеч дуккхарIбараш «дика» эшаш дIаелар цо.

Экзамен дIаэшаш хиннача комиссе белтадьяьккхар иштта Алмазов Руслана язъьъ сочинене я. Боккха чулоацам болаш революционерех коммунистех доца бьаьхьарах дуккаш — тр «Коммунисташа-вийсле» яхача темах цо язъьъ сочинене.

Выпускной доахIаьаш я бархIагIча класс, Цхьабаьхьа дуккагIдолча бераша дIаэо а лепарера школе. ХIаьта Большакова Светлана, Кустов Николай, Соноьа Лариса санна бараша техникуме, училише деша баха лаьрхIад. Цхьабаьхьа шоаш мичхьа хуле а шоай новкъосташца доттагIаз доахде дерхIаш баи уж.

В. МИХАЙЛОВ.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллен Грозней хунцалуш морхаш а йолаш, республика кьулбехьарча районашка, ледаьлеш тIехьагIа цIьаьн ца доГIа а доГIа, ди а а кьувкьаш. малхбоалехьара тIаьхьаька боараме мух а хьекхаш ха хила а йогара температура республике гIоллеа 24—29, Грозне 26—28 градус йIоаьхьал йолаш ца хила а ларлу. ДIаахорча шин дешаш шин бусн - хунцалуш морхаш а йолаш, цIьаьшайолча моттигашка лаьгIе цIьаьн юкъа доГIа а доГIа, ди а а кьувкьаш. хьаьа лоаьлеш тIехьагIа цIьаьн ца доГIа а доГIа, ди а а кьувкьаш. Хьаьа лоаьлеш тIехьагIа